

مجموعه خاطرات و اقدامات شهید آیت الله دکتر بهشتی

محقق: محسن ذوق فقاری

از مسجد امام علی علیه السلام (مرکز اسلامی هامبورگ)

پیشنهادی، سید محمد، ۱۳۷۰-۱۴۰۱، عنوان: رنم پلیدار: مسجد آمی، مجموعه خطاط و اقامات شهد آستانه،
دکتر بهشتی در مسجد امام علی (ع) (موزه اسلامی هامبورگ) / محسن دفالچاری، مشخصات نشر: تهران: نایابنگ مقام معظم رهبری در
دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، مشخصات ظاهری: ۲۱۲ ص، شاپیک ۴۷۸-۹۰۰-۲۱۱-۰۵۷۰-۲، موضوع: هفتاد و سی هزار جلد، قیمت: عنوان در دیگر: محمود
خطاط و اقامات شهد آستانه، دکتر بهشتی در مسجد امام علی (ع) (موزه اسلامی هامبورگ)، موضوع: پیشنهاد سید محمد، ۱۳۷۰-۱۴۰۱،
موضوع: موزه اسلامی هامبورگ موضوع: Islamic Centre Hamburg: موضوع: مخدان و علماء - ایران - خاطرات Ulama - Iran - Diaries/
نامه افوده: ذوالفارقان، محسن، ۱۳۷۷ - گردآورنده نشانه افزوده: نایابنگ مقام معظم رهبری در داشتگاه‌ها، دفتر نشر معارف رده بندی
کنگره: BP55/۲، دار: دندی دیویس، ۱۹۷۶/۹۹، شماره کتابخانه‌سازی: ۹۷۷۵۰۲

مسجدِ اُبے

نجمووه خاطرات و اقدامات شهید آیت‌الله دکتر بهشتی
؛ سند امام علی علیه السلام (مرکز اسلامی هامبورگ)

دفتر نشر معارف قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن ۰۲۵-۳۷۷۴۰۰۰۴؛ پایه:

مدیریت پخش (مرکزی) قم، شرکت پاتوق کتاب، تلفکس: ۰۲۵-۳۱۰۷۷

نیز:	۰۷۱-۵۲۸۲۱۶۹۰	پاسوچ:	۰۴۲۲۲۸۴۶۲	بیرون:	۰۴۵-۳۷۳۲۲۹۵
کرمانشاه:	۰۵۱-۳۲۲۳۰۱۱۹	مشهد:	۰۵۱-۳۲۲۳۰۱۱۹	گرگان:	۰۸۴-۳۷۳۲۲۸۴۱۱
ملایر:	۰۵۱-۳۲۲۳۰۱۷۶	قم:	۰۲۸-۳۲۲۴۰۰۷۶	کازرون:	۰۷۱-۴۲۲۴۴۹۳
کرمان:	۰۷۱-۴۲۲۴۴۶۶	شیراز:	۰۳۸-۳۲۲۵۰۰۴	شهرکرد:	۰۳۴-۴۲۲۶۸۰
سمنان:	۰۷۱-۳۲۲۴۴۶۱۱۱	سیرجان:	۰۲۳-۳۲۲۴۵۰۱۱	زنجان:	۰۵۴-۳۲۲۲۸۷۹
زاوهای:	۰۱۱-۳۲۲۳۰۲۰	ساری:	۰۳۴-۳۲۲۴۴۹۲	زاوهای:	۰۱۱-۳۲۲۳۰۲۰
سوزن:	۰۵۱-۴۲۲۴۰۴	شیروان:	۰۳۸-۳۲۲۵۰۰۴	تبریز:	۰۵۱-۳۲۲۴۵۱۲
بیرجند:	۰۵۶-۳۲۲۴۴۵۱۲	تهران:	۰۵۱-۵۲۲۸۶۵	تبریز حیدریه:	۰۵۱-۳۲۲۴۴۷۸
ایلام:	۰۷۵-۳۲۲۴۱۷۵۰۵	رشت:	۰۲۱-۸۸۱۱۱۲۱۲	بندرعباس:	۰۵۱-۴۲۲۴۱۲۱
اراگ:	۰۸۶-۳۲۲۴۴۹۰۳۸	اهواز:	۰۳۱-۳۲۲۳۱۶۹۲	اصفهان:	۰۹۱-۷۸۰۵۱۶۶

فهرست

پیشگفتار

فصل نخست

مقدمات و انگیزه‌ها

- ۲۱ چرا و چگونگی قبول مسئولیتم در مسجد امام علی علیه السلام
- ۲۳ چرا و طی چه روندی مسجد به من پیشنهاد شد؟
- ۲۷ دلایل و انگیزه‌های رفتنم
- ۳۱ خلاصه‌ای از سفرم (از تهران به هامبورگ)

فصل دوم

اقدامات و خاطره‌ها

- ۳۵ اقدامات و خاطره‌هایم در مسجد امام علی علیه السلام
- ۳۵ ورود بدون استقبال می‌خواستم
- ۳۶ کارهایم در چهار هفته اول
- ۳۷ تحقیقاتم درخصوص مراکز اسلامی هامبورگ
- ۳۷ ۱) گروه هیئت ساختمانی مسجد ایرانیان در هامبورگ
- ۳۸ ۲) جمعیت اسلامی ایرانیان در هامبورگ
- ۳۸ ۳) جمعیت اسلامی هامبورگ بدون کلمه ایرانیان
- ۳۹ ۴) باشگاه مسلمانان آلمانی

۳۹	(۵) خانه اسلام
۴۰	(۶) مسجد و مؤسسه اسلامی گروه احمدی‌ها و قادیانی‌ها در هامبورگ
۴۱	نقشه شروع نوآورانه مان
۴۲	اهداف، رسالت‌ها و رویکردهایی که طراحی کردیم
۴۲	(۱) اساس نامه
۴۵	(۲) بیانیه هویت
۴۶	ادخلوها بر سلام آمنین
۴۶	(۱) معنویت و ایمان مذهبی
۴۷	(۲) عقلانیت و اعتدال
۴۷	(۳) عدالت و برابری
۴۸	(۴) آزادی و امنیت
۴۸	(۵) کرامت انسانی
۴۹	(۳) دیدگاه‌ها و مکردها
۵۳	شرحی گزرا از فعالیت‌های خاطرات و اقداماتمان
۵۳	(۱) تکمیل ساختمان مسجد و همکاران از نقنقوها
۵۸	(۲) تغییر عنوان مسجد
۵۹	(۳) تمرکز تمام فعالیت‌ها در مسجد
۶۰	(۴) رسالت اصلی: روابط نزدیک با جوانان و دانشجویان اسلام
۸۶	(۵) تأسیس اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا
۱۲۲	(۶) برگزاری جلسات هفتگی، ماهانه و موسمی
۱۳۲	(۷) خدمات تعاونی در حدود امکانات
۱۳۸	(۸) استفاده حداکثری از علاقه اروپایی‌ها برای شناساندن اسلام
۱۵۶	(۹) تهیه نشریاتی اسلامی به زبان‌های گوناگون
۱۵۹	(۱۰) بررسی و رصد مطبوعات و مجلات اروپایی
۱۸۰	(۱۱) برقراری ارتباط میان آلمانی‌های مسلمان
۱۸۳	به این فعالیت‌ها و موفقیت‌ها مبارکات نمی‌کنم
۱۸۴	آخرین دیدارم: فکر کنید بهشتی مرده است!
۱۸۵	شارایط امام مسجد را لیست کردم
۱۸۷	جایگزین خودم: آقای شبستری

...

فهرست

۱۸۸

بستن قرارداد با آقای شبستری

فصل سوم

پرسش‌ها و پاسخ‌ها

۱۹۳

بازگشتم به ایران و بازجویی‌های ساواک و سؤالات مردم درخصوص مسجد امام علی علیهم السلام

۱۹۷

سؤالات مردم و جواب‌هایم

۲۰۷

سؤالات خبرنگاران و جواب‌هایم

۲۰۸

بازجویی‌های ساواک و پاسخ‌هایم

۲۲۳

كتاب نامه

پیشگفتار

هر کسی که من محسن افلاقناری را از نزدیک بشناسند می‌داند که چقدر دغدغه مسجد را دارد. بنابراین وقتی با همین سیده‌ای روبرو می‌شوم و در می‌یابم که پیوست و اشاره‌ای به مسجد دارد ذوق‌زده و مطلع می‌شوم. اویل که با آثار و اندیشه‌ها و شخصیت شهید بهشتی آشنا شدم و فهمیدم که ایشان پنج سال و دو ماه در مسجد امام علی هامبورگ در کسوت امام جماعت قرار داشته‌اند در پوست خود نمی‌گنجیدم. از همان ابتدا، همه بیانات و نامه‌ها و پیام‌های مرتبه با فعالیت‌های پنج ساله ایشان را گردآوری کردم. فقط برای خودم جمع و آرشیو می‌کردم. سرخوش و سرخود! بدون هیچ مشورت و فکری! البته در ذهنم قلق‌هایی می‌خورد تا بنشینم و کاری درست و حسابی روی آن‌ها انجام دهم، ولی از یک طرف مشغول پروژه تشكیلات بهشتی بودم و نمی‌خواستم ذهنم درگیری دیگری داشته باشد و از طرف دیگر حیفم می‌آمد که به این زودی دست به کار شوم. دوست داشتم خیلی محتواهای بیشتری به دستم برسد.

خوشبختانه کتاب تشكیلات بهشتی که روانه بازار گردید شاهد استقبال خوبی از مخاطبان شد. حال فراغت بالی پیدا کرده‌ام تا با ضمیری آرام و خیالی آسوده، «یا علی» بگوییم و به سمت مسجد امام علی آیت‌الله بهشتی بروم. کار را که آغاز کردم،

به برکت کتاب تشكیلات بهشتی، قدرت ارتباطاتیم با مجموعه‌های بیرونی مخصوصاً بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید بهشتی بیشتر شد. از این‌رو به منابع و اسناد بیشتری نیز دسترسی پیدا کردم. همچنین مجموعه‌آثار شهید بهشتی هم درحال تکمیل بود و این یعنی نور علی نور. همان‌طور که می‌خواستم، کار پیش می‌رفت و پیشرفت می‌کرد.

البته این نکته را هم باید به همه سردمداران تشكل‌ها و مجموعه‌ها و دوستداران کتاب تشكیلات بهشتی بگوییم که مسجد آبی نمونه عملی و عینی تشكیلات‌داری شهید آیت‌الله دکتر بهشتی است که از این جهت، بسیار بسیار درخور توجه و اهمیت است. به عبارت دیگر می‌توان گفت که مسجد آبی کتاب تکمیلی تشكیلات بهشتی است و برعکس.

در ضمن این اثر نیز همچون کتاب تشكیلات بهشتی سعی شده تا با تدوینی مناسب و درخواست شخصیت شهید بهشتی، تمام و کمال از کلام و بیان و قلم ایشان استفاده شود و این از نگارنده و دیگران به هیچ وجه وارد مباحث و خاطره‌های ناب شهید نشده است. بنابراین این اثر را هم با خیال راحت بخوانید و بهره‌کافی ببرید.

مسجد آبی در سه فصل «مقدمات و انگیزه‌ها»؛ «اقدامات و خاطره‌ها» و «پرسش‌ها و پاسخ‌ها» تدوین شده است. در فصل نخست، شهید بهشتی از چرایی و چگونگی قبول مسئولیتشان و مختصراً نیز از سفر خود به هامبورگ می‌گویند. فصل آخر مربوط به زمانی است که به ایران بازمی‌گردد و با پرسش‌های مردم و خبرنگاران و بازجویی‌های سواک درباره سفرشان به آلمان و قبول بار سنگین امامت مسجد مواجه می‌شوند. فصل میانه، که اصلی‌ترین فصل کتاب است، اقدامات و خاطره‌های ایشان را شامل می‌شود که در مدت پنج سال و دو ماه، در آنجا مشغولیت داشته‌اند. اصلی‌ترین بخش این فصل گزارشی است از فعالیت‌های مرکز اسلامی که در دوازده عنوان بیان شده است. ذیل هرکدام از سرفصل‌های اقدامات نیز خاطره‌ها و پیام‌هایی به بیان و قلم ایشان آمده است.

اما چرا «مسجد آبی»؟ وجه تسمیه آن چیست؟ به نظرم، با مروری گذرا به سرگذشت مسجد، مسمای اسم کتاب هم کشف می شود. البته خیلی تمایل داشتم که در فصلی مجزا، مفصل از ابتدای ساخت این مسجد تابه حال را برایتان بنویسم، اما چه کنم و چه کنیم که وقت کم است و حوصله زیاده‌گویی نیست. مهمتر از همه پرگوئی و پرنویسی موجب دور شدن از اصل موضوع کتاب هم می شود. پس، به همان «کم گوی و گزیده گویی»، در این شرح مأوقع، از من حقیر راضی باشد. کوشیده‌ام طوری تاریخ مسجد را بگویم که به فهم بهتر شما از خاطره‌های شهید بهشتی نیز کمک کند.^۱

ایرانیان مقیم آلمان، که عمدتاً تاجر، پزشک و دانشجو بودند، گرد هم می آمدند و جلسه‌های مذهبی برای خودشان داشتند. آیت‌الله بروجردی با توجه به اخباری که احیاناً از زبان تجار اهل‌بُرگ به ایشان می‌رسید و نیز با شناختی که از آیت‌الله میرزا ابوالقاسم محمدی که اینجا داشتند، وی را در حدود سال ۱۳۲۰ ش (۱۹۵۱ م)، به نمایندگی ازسوی خود به همراه همسایه‌اش استادند. با ورود و حضور ایشان، در مدت کوتاهی جلسه‌ها و برنامه‌های مذهبی به همراه همسایه‌شان برگزتی تداوم یافت. پس از ایشان، سید تقی طباطبائی این مسیر را ادامه داده و هم‌همایی هیئت این جمع رو به فزونی یافت. بدین ترتیب، در سال ۱۳۲۲ ش، ضرورت ساخت مسجد مطرح شد. این طرح مهم، در قالب نامه‌ای، به سمع و نظر آیت‌الله بروجردی رسید. ایشان نیز ضمن موافقت، پیش‌پیش مبلغ ده هزار تومان (معادل شش هزار مارک آن زمان) حواله کردند و شدن‌نخستین بانی مسجد. در ادامه نیز تأکید فرمودند: «مرغوب‌ترین زمین برای این کار خریداری گردد. این مسجد باید در "بهترین نقطه شهر"، که شایسته شأن مسلمانان و بیانگر همت والای آنان باشد، بناشود». ^۲ ایشان همچنین اصرار ورزیدند که مخارج خرید زمین و ساخت مسجد باید از «پول پاک» باشد. به هیئت مدیره ساختمان مسجد نیز تأکید فرمودند: «پول هایی که حلال و

۱. آنچه از تاریخ مسجد در ادامه بیان می شود خلاصه‌ای است برگرفته از فصل نخست کتاب مسجد آبی آلمان (تاریخ مسجد امام علی مرکز اسلامی هامبورگ)، نوشته حمید رضا ترابی.

2. broujerdi.ir

حرام در آن مخلوط شده است یا حتی پول‌های مشکوک را از کسی قبول نکنید.^۱ دکتر بهشتی نیز با همین استدلال که «هر بولی لیاقت ندارد برای مسجد خرج شود»^۲، از پذیرفتن پول برخی از افراد برای هزینه‌های آب و برق مسجد خودداری می‌کرد. ایشان هنگامی که شاه در جریان سفر خود به هامبورگ سری به مسجد امام علی زد، پیشنهاد کمک مالی او را قبول نکرد و معتقد بود «پول شاه خونی است».^۳ به سبب همین رعایت احتیاط و پاکیزگی معنوی است که پس از گذشت ده‌ها سال، انبوه مؤمنان راستین همچون ماهی‌هایی می‌توانند در آب پاک این اقیانوس بی‌کران راه پیدا کنند و نفس بکشند.^۴

پس از موافقت‌ها و مشارکت‌های اولیه برای ساخت مسجد، آیت‌الله بروجردی، حجت‌الاسلام محققی لاھیجانی را به عنوان نماینده مرجعیت و امام مسجد، به هامبورگ^۵ اعزام کردند. با رسیدن ایشان به هامبورگ، اقدامات اولیه ساخت مسجد صورت پسرعت گرفت. نخستین و مهم‌ترین امر، خرید زمین بود. خیلی از زمین‌ها به دلیل امر آیت‌الله بروجردی مبنی بر قرارگیری در «بهترین نقطه شهر»، از دستورکار خارج می‌شدند، تا این‌جهه همه‌اذهن‌ها به قطعه‌زمینی در خیابان شونه آوس‌زیست^۶، در همسایگی دریاچه زیبای آستن متعطوف شد. این زمین مزیت‌هایی داشت: هم از دسترسی خوبی برخوردار بود و هم در بهترین و آبرومندانه‌ترین نقطه شهر واقع شده بود. مراتب به اطلاع آیت‌الله بروجردی رسید و ایشان موافقت خود را با پرداخت هزینه کامل زمین به مبلغ ۲۵۰ هزار مارک (معادل پانصد هزار تومان آن زمان) اعلام کردند.

۱. به نقل از آقای دکتر علی عماری.

۲. به نقل از آقای اکبر حاج‌کاظمیان.

۳. منظور دکتر بهشتی این بود که سرمایه شاه از درآمد نامشروع فروش نفت به دست آمده و به قیمت از میان برداشتن و کشتن خیلی از انسان‌ها می‌رسیده است.

۴. پیامبر اکرم^{علیه السلام} فرموده‌اند: «المؤمن في المسجد كالسمك في الماء: مؤمن در مسجد مانند ماهی در آب است» (محمد برکات، فیض‌الله، ص ۵۰).

5. Schone Aussicht

سرانجام، در روز نهم مهر ۱۳۳۶ (برابر با اول اکتبر ۱۹۵۷)، زمین کنونی مسجد خریداری شد و به ثبت رسید تا با ساخته شدن آن، چشم‌های بینندگان نه به ظاهر و کالبد مسجد، بلکه به جان و درون مایه آن روشن و منور گردد. انگار مسجد باید همین جا ساخته می‌شد تا این‌گونه، زلالیت معنویت الهی در مقابل زرق و برق تمدن غربی را به رخ بکشاند و آبی شود بر آتش داغ غرب پرستان.

نوع معماری مسجد، با مشورت استاد حسین لرزاده^۱ کلید خورد. فقط مشکل این بود که طبق مقررات شهرداری هامبورگ، باید نمای بیرونی ساختمان‌ها با یکدیگر یکسان باشند، در حالی که نمای بیرونی مسجد امام علی به صورتی بدیع و به رنگ آبی طراحی شده بود و با نمای عمرانی شهر هامبورگ هماهنگی نداشت. با آن‌که این مشکل به نظر بزرگ می‌نمود، اما با پیگیری ایرانیان و کوشش برخی مستولان آلمانی، این مشکل به صورت قانونی حل شد.

در نهایت نخستین کلنگ ساختمان مسجد، در روز شنبه، نیمه شعبان ۱۳۷۹ ق (برابر با ۲۳ بهمن ۱۳۳۸ ش و ۱۳ فوریه ۱۹۶۰ م) به دست آقای محققی بر زمین زده شد و مطبوعات آلمانی گزارش‌های تصویری و متنی خود را در روزنامه‌ها و شبکه‌های تلویزیونی شان بازتاب دادند.

پس از فوت آیت‌الله بروجردی، آقای محققی حدود دو سالی در برابر مشکلات پیش‌آمده صبر و مقاومت کردند. سپس تصمیم گرفتند که به ایران بازگردند، به امید این‌که گشايشی حاصل شود و با دست پر به آلمان بازگردند و یا نیروی تازه‌نفسی جای ایشان را پر کند و مسئولیت ادامه فعالیت‌ها را بر دوش بگیرد. ایشان نهایتاً در دی ۱۳۴۲، پس از هشت سال فعالیت درخشان، تصمیم خود را عملی کردند. با بازگشت ایشان به ایران، روند کار ساختمان مسجد به‌طور کامل متوقف گردید.

۱. استاد معمار، حسین لرزاده، تجربه‌های بسیاری در احداث مساجد و بنای‌های اسلامی داشت. وی طراح، مجری، مرمت‌کار و سازنده بیش از ۸۴ مسجد و بنای اسلامی و معنوی است، از جمله صحن حضرت ابا عبد‌الله الحسین در کربلا، مسجد اعظم قم، شبستان و محراب مسجد سپهسالار تهران (مدرسه عالی آیت‌الله شهید مطهری)، آرامگاه فردوسی در مشهد، سردار‌الافقون و جزائین‌ها.

هیئت ساختمانی مسجد به بانک‌های آلمانی بدھکار شد. فشارهای آن‌ها به جایی رسید که نزدیک بود زمین مسجد را به حراج بگذارند. علاوه بر این، روند کند اجرای ساخت مسجد و ناتمام ماندن ساختمان آن موجبات نارضایتی و گلایه‌های شهرداری هامبورگ را هم فراهم کرده بود. همین امر سوزه روزنامه‌ها شد. پس از حدود چهار سال از کلنگ‌زنی مسجد که روزنامه‌ها آن موقع در مرور آن مطالبی با تیترهای «مشرق زمین در کنار آستر» یا «منظرة آستر با مسجد» منتشر می‌کردند، حال مقاله‌می‌نویسند با تیتر «مسجد متروکه»!

اما این وضعیت خیلی دوام نیاورد. خیلی زود، مردم ایران نگذاشتند که مسجد مایه آبرویزی و لکه ننگ برای مسلمانان شود. محمد خسروشاهی، یکی از بازگانان ایرانی، توانست نظر مثبت نمایندگان مردم و اتاق بازرگانی تهران را جلب کند و مشاهکه مردم در ساخت مسجد را فعال کند. مردم می‌توانستند با پرداخت یک ریال اضافی از ثابت مصرف قند و شکر وارداتی، در ساخت مسجد هامبورگ کمک کنند. بدین ترتیب مبلغ چهارصد هزار مارک به حساب مسجد واریز گردید و تقریباً همه بدھی‌های مسجد به بانک‌ها و شرکت‌های مربوطه تصفیه و دوباره ساخت و ساز مسجد از سر گرفته شد. خوشبختانه قطراً یک ریالی‌های مردم وانگکی دریای مسجد امام علی شد.

مشکل بزرگ‌تر از پول، نبود امام بود. مسجد حدود دو سالی بدون امام و عالم دینی، کج دار و مریز سیر کرد. فعالیت‌ها حداقلی شده بود و ساخت مسجد به کندی هرچه تمام‌تر پیش می‌رفت. بنابراین، در آبان ۱۳۴۳، هیئت ساختمانی مسجد نامه‌ای به این منظور تنظیم کردند و برای آیت‌الله میلانی فرستادند.

آیت‌الله میلانی نظر قطعی و حتمی‌شان برای این سمت، دکتر سید محمد حسینی بهشتی بود، کسی که از لحاظ علوم دینی متبحر و سرشناس است، از انقلابیان طراز است، به چند زبان خارجی (انگلیسی، فرانسه و عربی) مسلط است و حتماً و قطعاً قدرت فraigیری زبان آلمانی را هم در کمترین بازه زمانی دارد. سرانجام دکتر بهشتی با تقاضای آیت‌الله میلانی و اصرار آیت‌الله شیخ مرتضی حائری واستاد

محمد تقی فلسفی، مسئولیت سنگین مسجد هامبورگ را پذیرفت. سپس آیت الله میلانی در دوم فروردین ۱۳۴۴ ش، یعنی یک ماه پیش از حضور دکتر بهشتی، نامه‌ای به هیئت ساختمانی مسجد فرستادند و نوید حضور ایشان را دادند.

مسجد امام علی، با حضور دکتر بهشتی، آوازه‌اش در آلمان و اروپا پیچید. او ابتدا ساخت مسجد را تکمیل کرد و سپس به آموشهای اخلاقی و انسان‌سازی پرداخت، پروژه‌ای که خود ایشان آن را «سه‌ل ممتنع» می‌دانستند. او با تسریع روند انسان‌سازی و ترویج اسلام ناب محمدی و تقبیح خرافات و بی‌بندوباری‌ها، مسجد امام علی را در دل اروپا، همچون نگین فیروزه‌ای پر فروغی کرد که نور آن هنوز که هنوز است، فطرت پاک هر انسانی را روشنایی می‌بخشد.

اروپایی‌ها و آلمانی‌نشین‌ها مسجد امام علی را به دلیل معماری آبی‌رنگش، مسجد آبی نامیده‌اند، اما بن معتقد که آن جامع گوچگ مسلمان، که اول از همه آرزوی مسجدی داشتند، و بعد از اینجا کمک مالی عالیم فرزانه آیت الله بروجردی برای ساخت مسجد و بعدتر همه کوشش‌های رودرستی که هر کسی برای ترویج تفکر اسلامی کشیدند و می‌کشند همچون رودهای راه را هستند که در اقیانوس آبی مسجد امام علی جمع شده‌اند و آن را به مرکز هدایتی بخوانند. معلم است که آثار و برکات آن تاقیام قیامت، بر همه مسلمانان جهان جاری و ساری است.

امیدوارم مسجد آبی کمکی باشد برای حرکت و جهشی درجهت بهشتی شدن مسجدها و تشکل‌های مسجدی و الهی‌مان....

منتظر انتقادها و پیشنهادهای شما برای هرچه بهتر و غنی‌تر شدن این اثر هستیم.

ارادتمند شما

محسن ذوالفاری

تیر ۱۴۰۲

لِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على جده خلفه محمد وآله الطاهرين ولعنة الله على اعدائهم اجمعين من الان الى يوم الدين
وبعد بحسب طائفة الاسلام اقر شيخ محمد محقق رات افاضة از جنبه حجت مجاز وما ذكر في شدة در تصدر امور حسنه له در زمان خير نظر باذن فضيحة است در اخذ ذ وجوه شرعية از قبل زلوات ومحظوظ الک وسلط لم يقدر وغیر که در صرف اینها در موارد مقرر که ولذکار محجز وراسته در اخذ کلم مبارکه از ائمه الصلوة واسلام که بعد ادار ارجح حرف امور کلمه موحی تقدیمت اسلام در کنگره سند و اکبر مازاد در پند ارسال طاری زر انجیزب بر اراده و اقامه محکم در کنگره و السید رحیم رحیم طاری در کنگره اسرار حوا ایمه نور و المرحوم لایف نیس صالح دعوا ائمه کمالان
انه نعم و اسلام عليه و مع اخوانه المؤمنین در حجه ایمه در کنگره صوره دهم تیر ریج ایمه / ۱۳۷۵ مصیت الطیبا طیبا
البر و هر چهارمین

تودیع شهید بهشتی در فرودگاه هامبورگ (خرداد ۱۳۴۹)، آقای اتحاد عضو هیئت امنا (نفر اول سمت راست))

هیئت ائمان سنته ایامن در هایدیورگ
FREIHEIT DER GEDANKEN FREIHEIT
IRANISCHE ISLAMISCHE MOSCHEE
IN HAMBURG, T. Y.

جامعة باريس تتحمّل الكلفة كلّها لاستئجار ملائكة في بوديوجن... واستئجار كافـ

بادیو اخراجات

Postleitzahl: Adresse: HAMBURG 11 - Kleine Wilschdorffstr. 1 - pie Pol. A. H. KASCHAU
Vorsteherin: Nr. 28 V 8 5887 - Dienstleistungsberechtigung vom 7. 10. 53 §4 Nr. 2000000

Hamburgs erste Moschee

Baubeginn vielleicht dieses Jahr / Mohammedaner feierten

Zu einer weiteren Festveranstaltung hatte die islamische Gemeinschaft in den großen Vortragssaal der Kunsthalle eingeladen. Mohammed Mohagheghi, Dozent der Philosophie und Rechtswissenschaft an der Universität Teheran, der seit drei Monaten in Hamburg weilt, um als Imam die Leitung der über 1000 Mitglieder starken islamischen Gemeinschaft zu übernehmen, hielt einen in persischer Sprache gehaltenen Vortrag. Im schwarzen Talar und weißen Turban zog er nicht nur die in Hamburg lebenden gläubigen Mohammedaner in seinen Bann. Generalsekretär Ali Emari, der seit zwei Jahren in Hamburg Medizin studiert, übersetzte den Vortrag und wies auf das Gemeinsame

der islamischen und christlichen Welt hin.

Dr. Reinhard Hüber vom Nah- und Mittelost-Verein in Hamburg hielt anschließend einen Farblichtbildervortrag über das Thema: „Die Moschee in den islamischen Ländern“ und stellte die großen Aufgaben heraus, die diese beiden großen Weltreligionen gerade in der jetzigen Zeit haben.

متن آلمانی و ترجمه مقاله روزنامه اتسایگر هامبورگ

میث مرگری از طرف

جمعت تعاون ام انان در هامبورگ

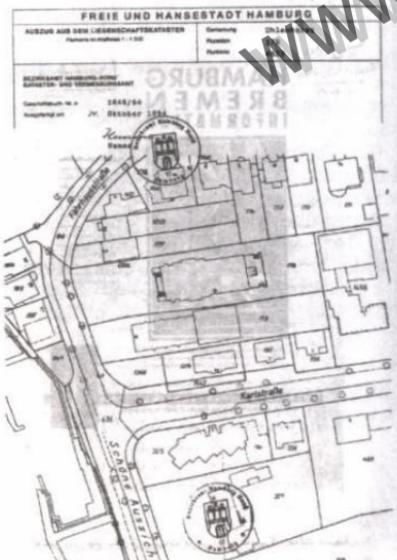
二三九

آدرس جمیت اسلامی در هامبورگ و جمیت شادون ایرانیان

HAMBURG 13, ISESTRASSE 13

تصویر روی جلد یکی از نشریات فارسی چاپ هامبورگ
ماکت مسجد در برابر آقای محقق

پانصد و نهاده و نهاده و نهاده

در سب سرور در کجا پنداری مسلمان عالم تن

حضرت آیت الله العظمی آقا حسین بن علی‌الله روزی مادر مذهب

در گرین سدنه لعلی مادر مذکور که باشد.

من ساختن مسجد مکان که بدویه از جهان ایل را در آن می‌رساند از اینکه مدت شاهد

محی و زنده بازدهیشان را در هنده می‌داند امیران مسجد مسجدی در زدن طبعه اسلام (فروردین ۱۳۵۷)

قریب از ۱۰۰

در پایان این امر از مسجد معمون خانم در "آواز" (رادیو اسلام) (جنبش اسلام) پیرانی موقوف شد.

از طرف چند مشاهد من مسجد ایوان در همین کار

آنکه حضرت آیا امیران مادر

مسجد

ایوان دادگاه قصر ایوان

Im Namen Gottes des Allmächtigen!

Unter dem religiösen Präsidenten des Oberhauses der gesamten Islamisch-islamischen
Glaubensgemeinschaft, Sr. Eminen Apostolisch Barmherdig, wird in der Hansestadt
Hamburg eine große islamisch-islamische Moschee gebaut, die erste dieser Art, die die
Bedeutung dieser Stadt angemessen ist.

Aus Anlass der Grundsteinlegung erläutert sich
der Vorsteher der Förderer einer islamisch-islamischen Moschee in Hamburg, c. D.
Sei an einer Freizeit am

Sonntagnachmittag, den 13. Februar 1960, um 10:30 Uhr,
am Bismarck, Hamburg 22, Sichter Aussicht 36,
bereitschäfts eingeladen.

Aussichtshaus und dem gegenüberliegenden Ensemble der Radier-Gesellschaft
Hannover c. D. Sichter Aussicht 39, eine eindrucksvolle Aussicht über das

VEREIN DER HANSEATISCHE ISLAMISCHE MOSCHEE IN HAMBURG E.V.
3.4. Mohamed Wissam
Ivan der Meulen
J. E. Apostolisch Barmherdig
Vorsteher der Universität Lehren

دعوتنامه برای زدن نخستین کلنگ ساختمان مسجد

Verlassen sieht die Moschee

مقاله روزنامه
آئندبلا

پیرامون توقف کار
ساختمان مسجد
با پارگشت مرحوم
محققی (۱۹۶۳)

قطعات زمین
مسجد و اطراف
آن طبق طرح
شروع
هامبورگ: قطعه
شماره ۱۷۸ زمین
مسجد است

۴

Morgenland am Ufer der Alster

Minarets wachsen bei der Schönen Aussicht – Grundsteinlegung durch Imam Mohaghegh

Inmitten einer leicht verdeckten Landschaft, nur wenige Meter von der eisbeckartigen Alsteruferböschung entfernt, stehen im Sonnabend die Geburtsstätte eines Fließenden Morgenlandes. Unter einem Baldachin und kahlen Bäumen wurde der Grundstein für eine große Moschee gelegt.

Einen neuen Klang, eine neue Farbe wird die Alsterlandschaft bekommen. Wenn man in ein paar Jahren Jahr vom Wasser und den Himmelwegen blicken wird, dann werden an der Schönen Aussicht, der 19 Meter hohen Minarett, freilich nicht nur Bäume und Bauten hinweggrünen.

Schon lange war man sich in der großen Hinsicht einig: Kommt es nicht zu Studienkrisen, so werden Studenten vorwärts über klar daß ein der wohlbefreundete Großstadt angemessener Ort der Verschönerung ist. Ein Platz, der nicht nur der Gemeinschaft oder auch viele Deutsche angehörend geschaffen werden müsse. Das war der Gedanke, der auf dem Baugrund finden konnte, war nicht einfach. Und für die Architekten Schramm und Kühn, die die Übertragung des Erwerbs an iranische Architekten Parviz Zarghami, weiß er nun nicht leidet mit diesem unglaublichen Entwicklungsprozeß. Gern heißt man auch den Baubeginn in etwa fünf Minuten die kostbare Minutte in etwas über einen Monaten erwartet.

Aus mehreren Entwürfen hat man in Teheran die Pilane ausgewählt. Kein

Schmuck soll entfallen. Mit Absicht wird der Kuppelbau ein wenig in die umgebende Landschaft eingebettet.

Was hatte die Stimme des Imams der Islamischen Gemeinde in Hamburg, Ayatollah Ruhollah Khomeini, über die Verantwortlichen hinaus: „Im Namen des Kaka zu seinem Schöpfer zuschreibe, legt ihm die Kette der Ketten, da Abraham und Israail die Grundmauern des Hauses errichteten, wenn sie ihn erblickten; an dem Du bist der Allbeseende, der Allah ist.“

Der Imam dankte der Stadt Hamburg für alle Erleichterungen, die für den Bau

gewirkt wurden. Dieser wird von iranischen Kaufleuten finanziert.

„Wir haben die Ehre“, so führt er fort, „Inmitten eines großen Valles zu leben, einen kleinen Teil davon zu bebauen, den Islam, so zitiert, daß wir uns wie in unserem eigenen Land fühlen.“

Die Anwesenheit von Bausenator Dr. Neumann und dem Vorsitzender der Feuerwehr, Herrn Peter Fehrmann, unterstrich das Interesse, das Hamburg diesem Bau entgegenbringt.

Der Glanz wird von runden weißen Kuppeln krallen, noch einmal 200 der zugereiste Gemeindemitglied, 17 Meter hoch soll die Kuppel werden, die alten und zärtlichen Moschee ausgewichen werden.

Am heiligen Sattel der Moschee farben die Gläubigen. Gedenken werden die 18 Meter hohen Minarett stehen, Symbole für die Gebetsräume, von denen Orient die Geburtsstätte des Stundens der Verehrung erfüllen.

G. G.

So wird die neue Moschee am Alsterufer aussehen.

Zeichnung: Gremek

Der Imam der Islamisch-Arabischen Geschäftsgemeinde in Hamburg, Mohammed Mohaghegh, bei der Grundsteinlegung.

Foto: Conti-Press

گزارش روزنامه ولت آم زرنتاک و ترجمه آن

Alsterblick zur Moschee

Grundsteinlegung an der Schönen Aussicht

Am Schönen Aussichtswinkel zwischen der Alster und dem Elbtunnel wird eine Moschee gebaut. Der Grundstein wurde am Sonnabend gelegt. Die Moschee soll 18 Meter hoch werden und eine Kapazität von 200 Gläubigen haben. Der Architekt ist Parviz Zarghami. Die Kosten werden auf 10 Millionen Euro geschätzt. Die Moschee soll 2008 fertiggestellt werden.

For the old mosque

Die alte Moschee ist ein einfaches Gebäude mit einer Kuppel und einer kleinen Freitreppe. Sie wurde 1970 gebaut und diente als Gebetsraum für die kleinen Moscheen in Hamburg. Nachdem die alte Moschee abgerissen wurde, wurde eine neue Moschee gebaut, die jedoch nicht mehr genutzt wird. Die alte Moschee ist jetzt ein leerer Raum, der nur noch als Mahnmal dient.

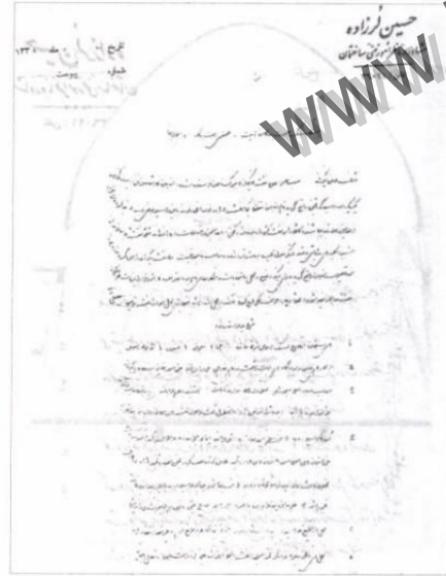

گزارش روزنامه هامبورگ اشو مورخ ۱۵ فوریه ۱۹۶۰ در
مورد نصب سنگ بنای مسجد

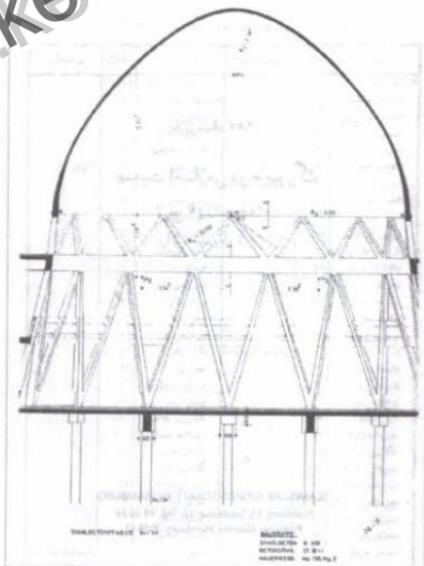
تصویر پایان کار اسکلت ساختمان مسجد

مراسم نصب سنگ بنای مسجد

نامه آقای ارزاده به مرحوم آیت الله بروجردی و پیشنهاد
اصلاحی اور مورد نقشه مسجد

نقشه نهایی ساختمان شبستان و گنبد مسجد